

ORIGINAL RESEARCH PAPER

Investigating the Effect of the Bag Reading Method Based on the Social Constructivist Approach on Reading Skills and Attitudes of the Fourth Grade Students of Abadeh city.

Zhila Heidari¹, Mohammad Javdani², Parisa Keyhanzadeh^{*3}

¹ Department of Educational Sciences, Shahid Bahonar Campus, Farhangian University, Shiraz, Iran

² Department of Educational Sciences, Shahid Bahonar Campus, Farhangian University, Shiraz, Iran

³ Shahid Bahonar Campus Shiraz Iran (Corresponding Author)

ABSTRACT

Keywords:

- Social Constructivist Approach
- Reading Skills
- Reading Attitude
- Fourth Grade

Background and Objectives: Reading skill is one of the most basic needs of students, especially in elementary school. This skill to understand and solve problems of different courses. Learning to read more than listening requires dedicated efforts and direct instruction. This research was conducted with the aim of investigating the method of bag reading based on the structure of the social structure based on the reading skill and attitude of the fourth grade students of Abadeh city. **Methods:** The research was semi-experimental and its statistical population included all the fourth grade students of Abadeh city in the academic year of 2019-1400. Among these, 30 female students were selected by simple random sampling and assigned to the experimental and control groups. The measurement tools included Perl's Reading Literacy Test and McKenna Walker's Reading Attitude Questionnaire (1995). The subjects of the experimental group underwent reading training based on the qualitative reading method during 12 sessions. The research data was examined and analyzed through covariance analysis **Findings:** Based on the results of the research, the qualitative reading method increased the reading skill and attitude dimensions of the fourth grade students of Abadeh city. **Conclusion:** The results of the research showed that reading education inspired by social constructivism approach can be used to strengthen reading skills and increase the attitude towards reading.

1 .Corresponding author
✉p.keyhan.b@gmail.com

ISSN (Online): 2645-7717

DOI: [10.48310/ITT.2023.3109](https://doi.org/10.48310/ITT.2023.3109)

Received: 2022/04/06

Reviewed: 2023/03/09

Accepted: 2023/09/17

PP: 147- 159

Citation (APA): Heidari, Z., Javdani, M., & Keyhanzadeh, P. (2024). Investigating the Effect of the Bag Reading Method Based on the Social Constructivist Approach on Reading Skills and Attitudes of the Fourth Grade Students of Abadeh city. *The Journal of Theory and Practice in Teachers Education*, 10 (17), 147 - 159.

 <https://doi.org/10.48310/ITT.2023.3109>

بررسی تأثیر روش کیف خواندن مبتنی بر رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی بر ابعاد مهارتی و نگرشی خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی شهرستان آباد

مقاله پژوهشی

ژیلا حیدری^۱، محمد جاودانی^۲، پریسا کیهان‌زاده^{۳*}

۱. استادیار، گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

۲. استادیار، گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

۳. گروه آموزش علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

چکیده

پیشینه و اهداف: مهارت خواندن، یکی از اساسی‌ترین نیازهای یادگیری دانش‌آموزان به خصوص در دوره‌ی ابتدایی است. این مهارت برای درک و حل مسائل دروس مختلف ضروری است. فراگیری خواندن بیش از گوش دادن، نیاز به کوشش‌های اختصاصی و آموزش مستقیم دارد. این پژوهش با هدف بررسی تأثیر روش کیف‌خواندن مبتنی بر رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی بر ابعاد مهارتی و نگرشی خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی شهرستان آباد انجام شد. **روش:** پژوهش از نوع نیمه آزمایشی بوده و جامعه آماری آن شامل، تمامی دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی شهرستان آباد در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بودند. از این میان تعداد ۳۰ دانش‌آموز دختر به شیوه نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب و در گروه آزمایش و گواه گمارده شدند. ابزارهای سنجش شامل، آزمون سواد خواندن پرلز و پرسشنامه نگرش به خواندن مکنا و کر (۱۹۹۵) بود. آزمودنی‌های گروه آزمایش طی ۱۲ جلسه تحت آموزش خواندن براساس روش کیف خواندن قرار گرفتند. داده‌های پژوهش از طریق تحلیل کوواریانس مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت. **یافته‌ها:** براساس نتایج پژوهش، روش کیف خواندن ابعاد مهارتی و نگرشی خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم شهرستان آباد را افزایش داد. **نتیجه‌گیری:** نتایج پژوهش نشان داد، آموزش خواندن با الهام از رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی می‌تواند جهت تقویت مهارت خواندن و افزایش نگرش مثبت نسبت به خواندن مورد استفاده قرار گیرد.

DOI: [10.48310/ITT.2023.3109](https://doi.org/10.48310/ITT.2023.3109)

واژه‌های کلیدی:

- رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی
- مهارت خواندن
- نگرش به خواندن
- پایه چهارم ابتدایی

۱. نویسنده مسئول

p.keyhan.b@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۱۴

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۶/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۶

شماره صفحات: ۱۴۷ - ۱۵۹

COPYRIGHTS

©2024 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

مقدمه

در رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی، فرد دانش خود را بر اساس تعامل با محیط و سایر یادگیرندگان می‌سازد. در واقع نظریه سازنده‌گرایی، چگونگی ساخت دانش بی‌همتای حاصل از تجربه فرد یادگیرنده را روشن می‌سازد. از نظر فلسفی نیز این نظریه در مقابل رفتارگرایی و شناخت‌گرایی (دارای زیربنای فلسفی رئالیستی) قرار دارد. سازنده‌گرایان عقیده دارند در کلاس درس سازنده‌گرا حل مسئله، مهارت‌های تفکر انتقادی، کاربرد تأملی و فعال دانش، استدلال کردن و مهارت‌های خود تنظیمی مهم‌ترین اهداف یادگیری هستند. از منظر سازنده‌گرایی فرایند یادگیری، خود مهم‌ترین هدف یادگیری است. در این رویکرد، معلم نقش راهنما دارد و به دانش‌آموزان فرصت و اختیار لازم را می‌دهد تا خود دانش را بسازند. وی با ایجاد فرصت مناسب برای ایراد سؤال و بیان نظرات مستدل، بحث‌وگفتگو در خصوص نظرات مخالف، انگیزه و توان یادگیرندگان را می‌سازد. بنابراین در رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی یادگیرنده و تجربه وی مرکز یادگیری قرار می‌گیرد (Ahmadi Gharacheh & Dokouhaki, 2018).

برای جلب توجه دانش‌آموزان به خواندن و افزایش درک آنان از خواندن، نظریه سازندگی اجتماعی^۱ نقش اثرگذاری دارد. طبق نظریه ویگوتسکی از طریق بحث‌وگفتگوهای جمعی با افراد ماهرتر، رشد شناختی ایجاد می‌شود. در رویکردهای خواندن مبتنی بر نظریه سازندگی اجتماعی، توسط خوانندگان یک گروه اجتماعی تشکیل می‌شود و با تعامل با یکدیگر، معنی از متن ساخته می‌شود. استفاده از بحث گروهی در این رویکردها معمولاً با بحث از موضوعی از دل متن یا پرسشی از مطالب گفته شده در متن مانند پرسش از انگیزه رفتار یکی از شخصیت‌های داستان، شروع می‌شود (Tria, 2020). در این زمینه مطالعات مختلفی بر نقش سازنده‌گرایی و ابعاد آن بر مهارت‌های یادگیری و آموزش تأکید کردند، یافته‌های پژوهش پوروارنو (Purwarno, 2018)، نشان داد سازنده‌گرایی تأثیر مثبتی بر پیشرفت آموزشی دارد و توانایی دانش‌آموزان را بهبود می‌بخشد. دلیل این یافته به این موضوع باز می‌گردد که سازنده‌گرایی، کنجکاوی یادگیرنده را در مورد موضوع جدید باز می‌کند (Ayaz, 2020). دانش‌آموزان همچنین می‌توانند دانش خود را برای ایجاد و طراحی چیزی مرتبط با نیازهای خود بسازند و در نتیجه مهارت‌هایی چون خواندن تقویت می‌شود.

چنانچه مشخص است مهارت خواندن در ارتباط با مقوله‌های بسیاری است و یکی از ابعاد مهم آموزش نیز می‌باشد. علاوه بر رویکرد آموزشی، عوامل متعددی در بهبود خواندن دانش‌آموزان اثرگذارند که نگرش به خواندن را می‌توان یکی از عوامل مهم دانست. نگرش لازمه خواندن و بیان‌کننده احساس خواننده برای خواندن و در نتیجه افزایش میل وی برای خواندن یا اجتناب از آن محسوب می‌شود (Martines, Aricak & Jewell, 2008). دانش‌آموزانی که به خواندن علاقه ندارند و خواندن برای آن‌ها لذت‌بخش نیست، نگرش منفی نسبت به خواندن دارند. این نگرش منفی تمایل فرد به خواندن را کاهش می‌دهد و به مرور باعث ناتوانی در خواندن می‌شود (Petscher, 2010). تجارب موفق در خواندن نیز نگرش مثبت به خواندن و در نتیجه زیاد خواندن و پیشرفت خواندن را بهبود می‌دهد. عوامل دیگری مانند توانایی خواندن، رویکرد آموزشی، سطح پایه تحصیلی، جنسیت و فرهنگ بر نگرش به خواندن اثر می‌گذارند. اهمیت نگرش چنان است که اگر معلمان برای خواندن کوشش کنند، اما دانش‌آموزان علاقه و میل به خواندن نداشته باشند، تلاش معلم برای آموزش خواندن به چشم نمی‌آید (Black, 2006).

بررسی گزارش نتایج آزمون پرلز در سال‌های ۲۰۰۳، ۲۰۰۶ و ۲۰۱۱، نشان می‌دهد جایگاه پایین ایران نیاز به واکاوی آموزش و یادگیری خواندن دارد. در مطالعات پرلز در سال ۲۰۰۱ ایران در بین ۳۵ کشور رتبه ۳۲ و در سال ۲۰۰۶ در بین ۴۵ کشور رتبه ۴۰ و در سال ۲۰۱۱ در بین ۴۵ کشور، رتبه ۳۸ را به دست آورده است (Ministry of Education, 2012). سیف نراقی و نادری (Saif Naraghi & Naderi, 201) طبق پژوهش خود نرخ ناتوانی ویژه یادگیری در کشور ایران را ۱۱ درصد اعلام کردند که بر این اساس حداقل ۹ درصد از آن شامل جمعیت دانش‌آموزان نارساخوان هستند.

اگرچه در زمینه خواندن و عوامل مؤثر بر بهبود این مهارت، مطالعات بسیاری انجام گرفته، اما پژوهشی که به تبیین تأثیر رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی بر ابعاد مهارتی و نگرشی خواندن دانش‌آموزان پرداخته باشد؛ کمتر است و خلأ نظری و عملیاتی در این زمینه با هدف روشننگری نظری و حل مسئله و بهبود شرایط در زمینه مهارت خواندن، مسئله‌ای اساسی و حیاتی است که این پژوهش به آن می‌پردازد و بر همین اساس سؤال خویش را چنین مطرح می‌کند که رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی بر ابعاد مهارتی و نگرشی خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی چه تأثیری دارد؟

چارچوب نظری پژوهش

رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی^۱

رویکرد سازنده‌گرا با اشاره به این‌که دانش امری ساختنی است که فرد یادگیرنده، از طریق ترکیب دانش قبلی و اطلاعات جدید مانند اطلاعات معلم، کتب و تجارب علمی خود دانش جدیدی را شکل می‌دهد، رویکرد خود را روشن می‌سازد. اندیشه‌ها و نظریه‌های ویگوتسکی سرمنشأ سازنده‌گرایی اجتماعی یا دیالکتیکی است. نظریه سازنده‌گرایی اجتماعی بیان می‌دارد دانش در بافت و محیط اجتماعی وجود دارد و در بین افراد مشترک است. براین اساس تعامل بین یادگیرنده و محیط اجتماعی وی، ابزار اصلی ساخت دانش است. منظور از محیط اجتماعی معلم، دوستان، همکلاسی‌ها و خانواده ... است. شناخته شده‌ترین نوع سازنده‌گرایی، سازنده‌گرایی اجتماعی است. یادگیری در رویکرد سازنده‌گرایی فرآیندی فردی است که حاصل مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی است (Hosseini Imani, 2017). ریشه‌های تاریخی دیدگاه سازنده‌گرایی دیالکتیکی در افکار دیویی و ویگوتسکی به خوبی مشهود است. ویگوتسکی تفکر را ویژگی فرد به تنهایی نمی‌داند؛ بلکه تفکر، حاصل تعامل فرد و محیط اجتماعی اوست. ویگوتسکی بر ماهیت اجتماعی ذاتی رشد تأکید دارد و با ایجاد دوگانگی بین ذهن/ ماده مخالفت می‌ورزد. به عقیده او، کنش بین یادگیرنده و شرایط اجتماعی وی بخش اصلی رشد شناختی را تعیین‌کننده می‌کند (Mehromhamadi, 2008).

روش‌های تدریس سازنده‌گرایی اجتماعی

سانتراک (Santrock, 2017) دو پیش‌فرض رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی را بدین گونه عنوان می‌کند: (۱) بافت اجتماعی نقش مهمی در یادگیری خواندن ایفا می‌کند و (۲) خوانندگان با هر میزان اطلاعاتی، از هر فرهنگی می‌توانند در یادگیری به افرادی که دانش کم‌تری دارند، کمک کنند. بنابراین روش‌های زیر برای آموزش خواندن مبتنی بر رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی پیشنهاد می‌شود:

- **تدریس متقابل:** در این روش دانش‌آموزان به نوبت بحث در گروه‌های کوچک را به عهده می‌گیرند. همچنین بحث می‌تواند بین معلم و یک یا چند دانش‌آموز باشد. در تدریس متقابل، در ابتدا معلم راهبردها و مدل‌هایی که در ساختن معنی نوشته مورد استفاده قرار می‌گیرد را توضیح می‌دهد. بعد از فراگیران خواسته می‌شود جهت کمک به یادگیریشان، این راهبردها را اجرا نمایند. سپس معلم به صورت تدریجی فعالیت خود را کاهش داده و به دانش‌آموزان اجازه ابتکار عمل می‌دهد.
- **انجمن‌های کتابخوانی:** گروه‌هایی برای بحث درباره مطالب خواندنی شامل دانش‌آموزان همسال تشکیل و توسط آنان اداره می‌شود. انجمن‌های کتابخوانی بر این اصل ساخت‌گرایی اجتماعی کار می‌کنند که معنی در توافق با اجتماع ساخته می‌شود.
- **ارتباط مدرسه، خانه، اجتماع:** از نظر سازنده‌گرایی اجتماعی، مدارس تنها زمینه اجتماعی فرهنگی نیستند که در خواندن اهمیت دارند، خانواده‌ها و اجتماعات محلی نیز مهم است. یکی از نگرانی‌های ویژه در مورد زبان‌آموزی، کودکان خانواده‌های کم‌درآمد هستند. تحقیقات نشان داده است که کودکان خانواده‌های ثروتمند، دو برابر کودکان خانواده‌های متوسط تجربه زبانی دارند. کودکانی که قبل از مدرسه رفتن برایشان کتاب خوانده نمی‌شود، زمانی که به مدرسه می‌روند، از سایر کودکان بیشتر عقب می‌مانند. اغلب دانش‌آموزانی که به خواندن علاقه‌مندند عنوان می‌کنند،

حداقل یک نفر بوده است تا برای آنان کتاب بخواند یا درباره آن چه خوانده‌اند، با او به بحث و گفتگو بپردازند (Santrock, 2017).

با توجه به سازنده‌گرایی اجتماعی، مدرسه و خانه هر دو به‌عنوان اجتماعی که دانش‌آموزان در آن حضور می‌یابند نقش مهمی در خواندن دارند. از آن‌جا که معلمان و روش تدریس آنان نمی‌تواند جدای از ایجاد مهارت و فرهنگ خواندن در بین دانش‌آموزان باشد، لذا بایست به این مهم پرداخته و در راستای ایجاد شرایط بهتر و روش‌های مناسب‌تر گام برداشت. ایجاد ارتباط خانه و مدرسه، نیز از موارد مهمی است که موجب ایجاد تحول در بهبود خواندن دانش‌آموزان خواهد شد. در رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی فرصت‌دادن به دانش‌آموزان برای تعامل در گفت‌وگوهای معنی‌دار درباره آن‌چه جدید خوانده‌اند مورد توجه و تأکید است، لذا فراهم کردن این زمینه، به عهده کادر مدرسه و والدین می‌باشد که باید برای آن برنامه‌ریزی کرد.

بر این اساس روش «کیف خواندن»^۱ مبتنی بر رویکرد سازنده‌گرایی پیشنهاد شده است. درگیر کردن کودکان در زمینه سوادآموزی در خانه یکی از راه‌های افزایش مشارکت خانواده‌ها در امر آموزش است. علاوه بر آن، کیفیت منابع و فعالیت‌ها، در توسعه سواد و توانایی‌های زبانی کودکان نیز اثرگذار است. تهیه کیف خواندن در خانه راهی برای تأمین فعالیت‌های ارتقاء سواد است که با مشارکت والدین، از روش‌های نوین حمایت می‌کند. کیف خواندن در خانه، در خصوص محتوا، اجرا و ارزیابی پیشنهادهایی را ارائه می‌دهد که برای جلب مشارکت والدین در آموزش فرزندان در خانه آماده شده است (Molotja & Themane, 2018).

پیشینه پژوهش

نتایج پژوهش حسینی (Hosseini, 2015)، توجه ویژه به برنامه‌ریزی و اجرای دقیق رشد مهارت خواندن را تأکید نموده و نشان داده است، دانش‌آموزانی که از توانمندی بالاتری در خواندن برخوردار بودند، در سایر دروس نیز موفق‌تر از دیگران عمل کردند.

حسن‌زاده بارانی (Hasanzade Barani, 2017) نقش فعالیت‌های حمایتی والدین بر عملکرد سواد خواندن دانش‌آموزان را به صورت مستقیم و غیر مستقیم از طریق نگرش‌ها و منابع آموزشی مؤثر دانست. نامداری پژمان، کیامنش و کریمی (Namdari Pezhman, Kiamanesh & Karimi, 2012) در بررسی عوامل مؤثر بر ارتقای سواد خواندن دانش‌آموزان بر اساس یافته‌های ملی و بین‌المللی، یکی از مهم‌ترین عوامل ارتقا سواد خواندن دانش‌آموزان را فرهنگ خانواده از نظر میزان ارزش‌گذاری به کتاب و کتابخوانی و نگرش به خواندن و سپس خودپنداره و نگرش دانش‌آموزان به خواندن می‌دانند. امینی، کیامنش و قربانی (Amini, Kiamanesh & Ghorbani, 2014) در پژوهشی با بررسی داده‌های پرلز ۲۰۰۶، به این نتیجه رسیدند که وضعیت اقتصادی-اجتماعی، فعالیت‌های خواندن در خانه، خودپنداره خواندن و نگرش به خواندن دانش‌آموز بر پیشرفت سواد خواندن تأثیر دارد. سیلینکاش و همکاران (Silinskas et al, 2020)، نیز در پژوهش خود نشان دادند خواندن مشترک و آموزش خواندن در خانه، استقلال کودکان را تأیید کرده و والدین با رفتارهای آموزشی موجب پیشرفت فرزندشان در خواندن می‌شوند. سیمون، گیلفلورد و پاچکوستا (Simón, Gil-Flores & Pacheco-Costa, 2020) طرح کیف‌های سواد خانگی را به ویژه برای خانواده‌های کم‌درآمد، باعث تعامل خانواده با فرزندشان در سال‌های اولیه که در نتیجه به ارتقا سواد خانواده و کودک کمک کرده و تأثیر بسزایی بر ارزش اجتماعی سواد مؤثر دانستند. ملرو و همکاران (Melero et al, 2020) نیز در پژوهش خود نگرش به خواندن، اعتماد به نفس در خواندن، مشارکت خانوادگی و درک مطلب در کلاس دوم را بررسی کردند که نتایج نشان داد دانش‌آموزانی که اعتمادبه‌نفس بالایی داشتند نگرش به خواندن و نوشتن در آن‌ها بسیار مثبت بود. خواندن با اعتمادبه‌نفس بالا و مشارکت خانوادگی ارتباط معناداری با درک مطلب نیز داشت. فرنستروم (Fernstrum, 2017) در پژوهش خود با عنوان «تأثیر کیف‌های سوادآموزی در منزل بر نگرش والدین و دانش‌آموزان نسبت به مدرسه» مشخص

کرد کیف‌های سوادآموزی خانگی بر نگرش خانواده‌ها و دانش‌آموزان مدرسه تأثیر مثبت دارد. تیمکی (Timkey, 2015) در پژوهش خود تأیید می‌کند که دخالت والدین در تعلیم فرزندان و نگرش آنان درباره مدرسه و اهداف آینده بسیار تأثیرگذار است.

اگرچه در زمینه خواندن و عوامل مؤثر بر بهبود این مهارت، مطالعات بسیاری انجام گرفته، اما پژوهشی که به تبیین تأثیر روش‌های مبتنی بر رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی بر ابعاد مهارتی و نگرشی خواندن دانش‌آموزان پرداخته باشد؛ کمتر است و خلأ نظری و عملیاتی در این زمینه با هدف روشنگری نظری و حل مسئله و بهبود شرایط در زمینه مهارت خواندن، مسئله‌ای اساسی و حیاتی است که این پژوهش به آن می‌پردازد و بر همین اساس سؤال خویش را چنین مطرح می‌کند که روش کیف خواندن مبتنی بر رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی بر ابعاد مهارتی و نگرشی خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی چه تأثیری دارد؟ بنابراین پژوهش حاضر اهداف زیر را دنبال می‌کند:

۱. تبیین تأثیر طرح «کیف خواندن» مبتنی بر رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی بر مهارت خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی شهرستان آباءه.
۲. تبیین تأثیر طرح «کیف خواندن» مبتنی بر رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی بر نگرش خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی شهرستان آباءه.

روش

پژوهش حاضر یک مطالعه نیمه آزمایشی از نوع پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل بود که با نمونه‌گیری به روش خوشه‌ای، درصدد مشخص ساختن هدف پژوهش مبنی بر تأثیر رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی در بهبود مهارت خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم صورت گرفت. در این پژوهش دو گروه وجود داشت که تعدادی از شرکت‌کنندگان به‌طور تصادفی در گروه آزمایش و کنترل قرار و هر دو گروه در یک زمان و قبل از عمل آزمایشی مورد آزمون قرار گرفتند. پس از عمل آزمایشی بر روی گروه آزمایش، هر دو گروه مجدد اندازه‌گیری شدند.

در این پژوهش جامعه آماری شامل تمام دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی شهرستان آباءه در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ مجموعاً شامل ۱۲۸۱ و به تفکیک شامل ۶۴۶ دانش‌آموز پسر و ۶۳۵ دانش‌آموز دختر بود. نمونه آماری متشکل از ۳۰ نفر از دانش‌آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی شهرستان آباءه به روش خوشه‌ای تعدادی از مدارس و سپس به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده از بین دانش‌آموزان تمام پایه‌ها، تعدادی از دانش‌آموزان پایه چهارم به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. بدین صورت که ابتدا پس از اخذ مجوز از اداره آموزش و پرورش شهرستان آباءه، دو مدرسه دوره دوم به صورت قرعه‌کشی انتخاب شدند. پس از هماهنگی با مدیران و معلمان، به جهت هم‌تاسازی نمونه‌های آزمایشی، از بین فهرست دانش‌آموزان انتخابی تعداد ۳۰ دانش‌آموز از نظر جنسیت، نمره درس فارسی سال سوم (شامل نمرات خوب و خیلی خوب) و سطح سواد والدین (دیپلم به بالا) انتخاب و به‌صورت تصادفی در گروه‌های آزمایش و کنترل جایگزین شدند. در مرحله اجرا ابتدا والدین درخصوص اجرای طرح توجیه شدند. گروه آزمایش به مدت ۱۲ جلسه (هفته‌ای ۲ جلسه ۴۵ دقیقه‌ای) روش کیف خواندن مبتنی بر رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی را برای خواندن دریافت کرد. در این جلسات محتوای خواندنی در گروه آزمایش به اشتراک گذاشته شد و دانش‌آموزان می‌بایست در زمان تعیین‌شده در جمع اعضای خانواده متن را بخوانند و با اعضای خانواده به بحث و گفتگو بپردازند. هر کس بر اساس دریافت خود از متن، می‌تواند نظراتی ارائه کند و نظرهای هر کس رد یا تأیید نمی‌شود. پس از آن بحث و گفتگوی اعضای خانواده، ساخت مفهوم به عهده هر فرد است؛ زیرا هر فرد براساس ساخت‌های ذهنی قبلی خود مفهومی را می‌سازد. در نهایت یکی از والدین گزارشی از جلسه خواندن خانوادگی به پژوهشگر ارائه می‌داد. این گزارش شامل، سرعت خواندن، دقت خواندن، بحث و گفتگوی شکل گرفته، میل و علاقه به خواندن و ایده مطرح شده توسط دانش‌آموز بود. پژوهشگر نیز به این شرح حال، بازخورده داده و درخصوص مسائل و مشکلات احتمالی راهنمایی لازم را به عمل می‌آورد. همچنین

دانش‌آموزان پس از این تجربه، گزارش خواندن خود را به پژوهشگر اعلام کرده و به ایراد سؤال یا بیان نظرات خود می‌پرداختند. در گروه کنترل نیز، محتوا در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفته اما تنها به روش مرسوم معلم‌محوری، معلم از روی متن خوانده و سپس تعدادی از دانش‌آموزان به روخوانی متن می‌پرداختند.

به‌منظور ارزیابی اهداف و فرایندهای خواندن، آزمون پرلز مجموعه‌ای از متون ادبی و اطلاعاتی و پرسش‌هایی که دانش‌آموز را ملزم به استفاده از فرآیندهای درک مطلب می‌کند را در بردارد. مطالعه پرلز سه جنبه از سواد خواندن دانش‌آموزان را مورد بررسی قرار می‌دهد: فرآیندهای درک مطلب، اهداف خواندن، انواع رفتارها و نگرش‌ها نسبت به خواندن. ابعاد ۱ و ۲ با انجام آزمون نوشتاری درک مطلب (سوالات آزمون سواد خواندن) و بعد سوم با انجام پرسشنامه‌های چهارگانه (زمینه‌یابی، دانش‌آموز، معلم و مدرسه) سنجیده می‌شود. در این پژوهش روایی صوری این پرسشنامه توسط اساتید، معلمان و متخصصان تأیید شد و پایایی از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۶ برآورد شد.

پرسشنامه نگرش به خواندن مکنا و کر (۱۹۹۵) جهت سنجش نگرش دانش‌آموزان به خواندن استفاده می‌شود. این پرسشنامه دارای ۲۰ گویه و هر گویه شامل جمله ساده‌ای درباره خواندن است. پرسشنامه به صورت طیف لیکرت طراحی شده و آزمودنی باید برای هر سؤال یکی از تصویرهای خیلی خوشحال، خوشحال، غمگین و خیلی غمگین را انتخاب کند. دانش‌آموزان براساس این که چه احساسی دارند و با توجه به تصویرهای ارائه‌شده جلو هر سؤال، یکی از شکل‌ها را علامت می‌زنند. این پرسشنامه دارای دو خرده‌آزمون نگرش به خواندن در خارج از مدرسه (تفریحی) و نگرش به خواندن در مدرسه (تحصیلی) است. پس از انجام تحلیل عاملی، دو عامل نگرش به خواندن آموزشی و نگرش به خواندن تفریحی استخراج شد که در مجموع ۴۷/۴۳ درصد از واریانس را تبیین می‌کند. همچنین، بررسی پایایی با استفاده از آلفای کرونباخ مقادیر ۰/۷۲ برای مقیاس‌های آموزشی و ضریب ۰/۷۱ برای مقیاس تفریحی و درنهایت ضریب آلفای ۰/۷۷ برای کل مقیاس به دست آمد.

یافته‌ها

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از تحلیل کوواریانس تک‌متغیره و در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی ارائه شده است. در بخش آمار توصیفی از شاخص‌های پراکندگی و مرکزی و در بخش آمار استنباطی نیز با تأیید مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌ها از آزمون تحلیل واریانس تک‌متغیری (ANCOVA) استفاده شد.

شاخص‌های توصیفی متغیرهای مورد مطالعه (مهارت خواندن و نگرش به خواندن) برحسب دو گروه (کیف خواندن و کنترل) در دو مرحله اندازه‌گیری (پیش‌آزمون و پس‌آزمون) از نظر میانگین و انحراف معیار در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار ابعاد مهارتی برحسب گروه و اندازه‌گیری

متغیر	گروه	آزمون	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
ابعاد مهارتی خواندن	کیف خواندن	پیش‌آزمون	۱۵	۶/۰۳	۳/۵۰
		پس‌آزمون	۱۵	۸/۹۶	۲/۹۷۲
کنترل	کنترل	پیش‌آزمون	۱۵	۶/۵۳	۲/۶۸
		پس‌آزمون	۱۵	۶/۷۰	۲/۹۸

قبل از تحلیل داده‌های مربوط به فرضیه‌ها، برای اطمینان از این که داده‌های این پژوهش مفروضه‌های زیربنایی تحلیل کوواریانس تک‌متغیری را تأمین می‌کنند، به بررسی آن‌ها پرداخته شد. جهت بررسی توزیع نرمال، از آزمون کولموگراف-اسمیرنف استفاده شد تا از نرمال بودن داده‌ها اطمینان حاصل شود (جدول ۲). بنابراین مقدار محاسبه‌شده نشان داد، متغیرهای پژوهش دارای توزیع بهنجار هستند و این پیش‌فرض رعایت شده است، لذا می‌توان از آزمون‌های پارامتریک برای آزمون فرضیه‌های پژوهش استفاده کرد.

جدول ۲. مفروضه نرمال بودن داده‌ها برای هر متغیر به تفکیک گروه‌ها

متغیر	گروه	مقدار آماره	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
ابعاد مهارتی خواندن	کیف خواندن	۰/۱۶	۱۵	۰/۲۰
	کنترل	۰/۱۷	۱۵	۰/۲۰
نگرش خواندن	کیف خواندن	۰/۱۷	۱۵	۰/۲۰
	کنترل	۰/۱۷	۱۵	۰/۲۰

جدول ۳، مقدار محاسبه شده واریانس متغیرهای پژوهش را از طریق آزمون لوین نشان می‌دهد. این آزمون نشان داد که مفروضه برابری واریانس خطای متغیر وابسته در گروه‌ها رعایت شده است ($P < 0.05$).

جدول ۳. آزمون لوین مربوط به پیش‌فرض برابری واریانس‌ها

متغیر	گروه	F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معنی‌داری
ابعاد مهارتی خواندن	کیف خواندن	۵/۹۸	۱	۲۸	۰/۰۲
	کنترل	۰/۰۹	۱	۲۸	۰/۷۷
نگرش خواندن	کیف خواندن	۱/۲۶	۱	۲۸	۰/۲۷
	کنترل	۰/۰۱	۱۵	۲۸	۰/۹۱

برای بررسی اثر مداخله آزمایشی کیف خواندن، آزمون تحلیل کوواریانس تک متغیره روی نمره‌های متغیرهای وابسته پژوهش (مهارت خواندن و نگرش به خواندن) انجام گرفت. بر اساس نتایج جدول ۴، بین میانگین نمرات پس‌آزمون مهارت خواندن در دو گروه بعد از حذف اثر پیش‌آزمون، در گروه کیف خواندن و کنترل تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($F_{(1, 28)} = 7/83, P < 0.01$). به این صورت که میانگین نمرات پس‌آزمون گروه کیف خواندن به‌طور معنی‌داری بیشتر از گروه کنترل می‌باشد و این تفاوت معنی‌دار است. بنابراین این فرضیه که طرح «کیف خواندن» مبتنی بر رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی مهارت خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی را افزایش می‌دهد، تأیید می‌شود.

جدول ۴. نتایج تحلیل کوواریانس مقایسه میانگین نمرات پس‌آزمون مهارت خواندن در دو گروه

منابع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی‌داری
ثابت	۱۸۴۰/۸۳	۱	۱۸۴۰/۸۳	۳۷۴/۴۹	۰/۰۰۰۱
گروه	۳۸/۵۳	۱	۳۸/۵۳	۷/۸۳	۰/۰۰۹
		۲۸	۴/۹۱		
خطا	۱۳۷/۶۳	۲۸			
کل	۲۰۱۷/۰۰	۳۰			

همان‌طور که نتایج مندرج در جدول ۵ نشان داد، بین میانگین نمرات پس‌آزمون نگرش به خواندن در دو گروه (کیف خواندن و کنترل) بعد از حذف اثر پیش‌آزمون، در گروه کیف خواندن و کنترل تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($F_{(1, 28)} = 7/57, P < 0.01$). به این صورت که میانگین نمرات پس‌آزمون گروه کیف خواندن، به‌طور معنی‌داری بیشتر از گروه کنترل می‌باشد و این تفاوت معنی‌دار است. بنابراین این فرضیه که طرح «کیف خواندن» مبتنی بر رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی نگرش به خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی را افزایش می‌دهد، تأیید می‌شود.

جدول ۵. نتایج تحلیل کوواریانس مقایسه میانگین نمرات پس‌آزمون نگرش به خواندن در دو گروه

منابع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی‌داری
ثابت	۱۶۳۳۹۳/۲۰	۱	۱۶۳۳۹۳/۲۰	۱۱۰۳۲/۹۸	۰/۰۰۰۱
گروه	۱۱۲/۱۳	۱	۱۱۲/۱۳	۷/۵۷۲	۰/۰۱
		۲۸	۱۴/۸۱۰		
خطا	۴۱۴/۶۶	۲۸			
کل	۱۶۳۹۲۰/۰۰	۳۰			

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد بین میانگین نمرات پس‌آزمون مهارت خواندن در دو گروه (کیف خواندن و کنترل) بعد از حذف اثر پیش‌آزمون، در گروه کیف خواندن و کنترل تفاوت معنی‌داری وجود دارد و فرضیه پژوهش تأیید شد و این یافته با نتایج پژوهش‌های دیگران (Hasanzade Barani, 2017; Silinskas et al, 2020; Simón et al, 2020) همسو است. درگیر کردن کودکان در زمینه خواندن در خانه یکی از راه‌های افزایش مشارکت خانواده‌ها در امر آموزش است. کیف خواندن، راهی برای تأمین فعالیت‌های ارتقاء سواد به شیوه‌ای نوین است که در خصوص محتوا، اجرا و ارزیابی برای جلب مشارکت والدین در آموزش فرزندان در خانه پیشنهادهایی را ارائه می‌دهد. در صورت استفاده از ابزارهای مناسب، والدین می‌توانند در توسعه سواد فرزندان خود با استفاده از راهبردها و فعالیت‌هایی برای ارتقای مهارت خواندن دانش‌آموزان مشارکت کنند. اما با وجود اهمیت این مسئله، متأسفانه بیشتر والدین نمی‌دانند از کجا و چگونه شروع کنند. به صورت کلی نوع حمایت‌ها و مشارکت والدین متفاوت است و بر انگیزه و پشتکار کودکان تأثیر بسزایی می‌گذارد. کیف خواندن به جهت ارائه محتوا و راهنمای حمایت والدین از طریق آن بر پیشرفت خواندن دانش‌آموزان موجب بهبود یادگیری و افزایش مهارت‌ها در کلاس درس خواهد شد و مهارت مطالعه را به دانش‌آموزان آموزش خواهد داد. از طرفی به دلیل تأکید والدین بر انجام این تکلیف با حضور اعضای خانواده، احساس مسئولیت و اخلاق کاری را در دانش‌آموزان پرورش می‌دهد. دانش‌آموز متوجه اهمیت یادگیری می‌شود و به جای بازی، تلویزیون و استفاده از گوشی و تبلت زمان خاصی را به خواندن اختصاص می‌دهد.

همچنین براساس نتایج، بین میانگین نمرات پس‌آزمون نگرش به خواندن در دو گروه (کیف خواندن و کنترل) بعد از حذف اثر پیش‌آزمون، در گروه کیف خواندن و کنترل تفاوت معنی‌داری وجود دارد و فرضیه پژوهش تأیید شد. این یافته با نتایج پژوهش‌های قبلی (Hasanzade Barani, 2017; Namdari Pezhman et al, 2012; Silinskas et al,) (2020; Melero et al, 2020; Fernstrum, 2017; Timkey, 2015) همسویی دارد.

هدف از کیف خواندن در خانه، درگیر کردن والدین با یادگیری در خانه از طریق ارائه فعالیت‌های مختلف متمرکز بر سواد است. این برنامه برای افزایش مشارکت والدین در کتاب‌خوانی و فعالیت‌های مرتبط با والدین یا سایر اعضای خانواده طراحی شده است. مشارکت والدین می‌تواند بر نتایج تحصیلی دانش‌آموز برای موفقیت در مطالعه تأثیر مثبت بگذارد. در سال‌های اخیر مشارکت والدین موضوع بسیاری از پژوهش‌ها در جهان شده است. به طور کلی مطالعات طولی نشان می‌دهد مشارکت والدین تأثیری مثبت بر عملکرد تحصیلی، انگیزش تحصیلی، مهارت‌های سوادآموزی و درک فرزندان دارد. گزارش پژوهش‌های بالا نیز نشان می‌دهند که مشارکت والدین در امور مدرسه و یادگیری دانش‌آموزان موجب نگرش مثبت والدین نسبت به خود، مدرسه و نقش کادر آموزشی در رشد و تربیت فرزندان‌شان شده است. تعامل میان تجارب یادگیری رسمی کودک در مدرسه با تجربه رشد غیررسمی کودک در خانه و خانواده از طریق طرح کیف خواندن رخ می‌دهد. در واقع طرح کیف خواندن به نوعی توانمندسازی والدین به جهت استفاده کودکان از حداکثر مزایای برنامه درسی به وسیله همکاری نزدیک میان خانه و مدرسه با کیف خواندن است. می‌توان گفت که اغلب دانش‌آموزان تکالیف نوشتنی را در منزل انجام می‌دهند؛ اما خواندن نیاز به یک برانگیختگی درونی دارد تا دانش‌آموز با لذت تکالیف خواندنی را انجام دهد. این انگیزش درونی زمانی در دانش‌آموز ایجاد می‌شود که شاهد اهمیت کتابخوانی در محیط خانه باشد و والدین فرهنگ مطالعه و کتابخوانی را در خانه رواج دهند، پس به صورت درونی در دانش‌آموز لذت خواندن و فرهنگ مطالعه ایجاد می‌شود.

براساس تأیید تاثیر افزایشی طرح «کیف خواندن» مبتنی بر رویکرد سازنده‌گرایی اجتماعی نگرش به خواندن و مهارت خواندن دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی پیشنهاد می‌شود:

- طرح کیف خواندن با مشارکت والدین، در مدارس جهت بهبود مهارت خواندن متون ادبی و اطلاعاتی دانش‌آموزان ابتدایی اجرا شود.
- مدارس با ایجاد برنامه‌های تشویقی و انگیزشی به صورت مسابقه، ارزش کتاب خواندن و مطالعه را برای والدین و

دانش‌آموزان افزایش دهند.

■ والدین به عنوان الگوهایی برای دانش‌آموزان از طریق مطالعه کردن، هدیه‌دادن کتاب به همدیگر، در نظر گرفتن مکانی از منزل به عنوان کتابخانه نگرش به مطالعه را بهبود بخشند.

مشارکت نویسندگان

دکتر ژیلا حیدری، استادراهنما و هدایتگر اصلی مسیر پژوهش را بر عهده داشتند. دکتر محمد جاودانی، استاد مشاور و راهنمایی و ارائه‌دهنده پیشنهاد جهت بهبود مراحل انجام پژوهش بودند و خانم پریسا کیهان‌زاده، مجری پژوهش بودند.

تشکر و قدردانی

از تمامی مشارکت‌کنندگان در این تحقیق اعم از معلمان محترم، والدین و افرادی که همکاری لازم را داشتند، کمال سپاس را دارم.

تعارض منافع

«هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است»

منابع

- Ahmadi Gharacheh, A. M., & Dokouhaki, H. (2018). Presenting the conceptual model of blended learning based on the capabilities and characteristics of social constructivism theory. *The first national conference on sustainable development in educational sciences and psychology of Iran, Tehran*. [In Persian] <https://civilica.com/doc/783678>.
- Amini, R., Kiamanesh, A., & Ghorbani, R. (2014). Relationship between the socio-economic status of family, reading activities at home, self-concept and attitude of students toward reading with reading literacy performance of the students (based on PIRLS studies, 2006). *Research in Curriculum Planning*, 41(11), 88-103. [In Persian]. [URL: https://sanad.iau.ir/en/Journal/jsre/Article/898018](https://sanad.iau.ir/en/Journal/jsre/Article/898018)
- Ayaz, M. F. (2020). The effects of the constructivist learning approach on student's academic achievement: A meta-analysis study. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, 14(4), 143-156. [URL: https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1077612.pdf](https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1077612.pdf)
- Black, A. M. (2006). *Attitudes to reading: An investigation across the primary years*. A Thesis for the degree of Master of Education, Australian Catholic University.
- Fernstrum, L. (2017). The Effect of Take Home Literacy Bags on Parents and students' Feelings Towards School. *Northwestern College*. [URL: https://nwcommons.nwciowa.edu/education_masters?utm_source=nwcommons.nwciowa.edu%2Feducation_masters%2F69&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages](https://nwcommons.nwciowa.edu/education_masters?utm_source=nwcommons.nwciowa.edu%2Feducation_masters%2F69&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages)
- Hasanzade Barani, S. (2017). The Role of Parent's Supportive Activities on Students' Reading Literacy Performance: Testing Model Invariance Based on Gender. *Journal of Educational Planning Studies*, 6(11), 104-132. [In Persian] [DOI: 10.22080/eps.2017.1723](https://doi.org/10.22080/eps.2017.1723)
- Hosseini Imani, S. S. (2017). *Investigating the amount of use of social constructivist environmental strategies by teachers and students' perception of it*. Master's thesis, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mazandaran University. [In Persian]
- Hosseini, S. M. (2015). *Investigating the relationship between reading skills and academic success of high school students in Sanandaj*. Master's thesis, Faculty of Humanities and

- Social Sciences, University of Kurdistan.
- Martines, R. S., Aricak, O. T., & Jewell, J. (2008). Influence of Reading Attitude On Reading Achievement: A Test of the Temporal-Interaction Model. *Psychology in The Schools*, 45(10), 1011-1030. DOI:10.1002/pits.20348
- Mehromhammadi, M. (2008). *Rethinking the teaching-learning process*, 3rd Ed. Tehran: School publications.
- Melero, A., Villalon, R., & Izquierdo-Magaldi, B. (2020). Attitudes toward reading, reading self-confidence, family involvement and reading comprehension in the second grade. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 18(50):159-182. DOI:10.25115/ejrep.v18i50.2780
- Ministry of Education Research Institute. (2012). Iran's rank in PIRLS studies. Retrieved from the website www.rie.ir [In Persian]
- Molotja, W., & Themane, M. (2018). Enhancing learners' reading habits through reading bags at secondary schools. *Reading & Writing*, 9(1). DOI:10.4102/rw.v9i1.185
- Namdari Pezhman, M., Kiamanesh, A., & Karimi, A. (2012). The roles of the variables of student attitude student self-concept and preparatory literacy teaching activities on the prediction of the reading performance of the Iranian 4th grade students. *Journal of Educational Sciences*, 18(2), 131-154. [In Persian] URL: https://education.scu.ac.ir/article_10139.html?lang=en
- Petscher, Y. (2010). A Meta –Analysis of the Relationship Between Students Attitude Towards Reading and Achievement in Reading. *Journal of Research in Reading*, 33, 4, 335-355. DOI:10.1111/j.1467-9817.2009.01418.x
- Purwarno, A. S. (2018). Constructivist Learning Theory: The Contribution to Foreign Language Learning and Teaching. *Journal of Literature and Art Studies*, 6(3), 32-40. DOI:10.18502/kss.v3i4.1921
- Saif Naraghi, M., & Naderi, E. (2015). Special learning disabilities. Tehran: Arsbaran. [In Persian]
- Santrock, J. (2017). *Educational Psychology*, 6th Ed. N Y: MCGraw-Hill.
- Silinskas, G., Sénéchal, M., Torppa, M., & Lerkkanen. M. K. (2020). Home Literacy Activities and Children's Reading Skills, Independent Reading, and Interest in Literacy Activities from Kindergarten to Grade 2. *Front Psychology*, 11, 1–19. DOI:10.3389/fpsyg.2020.01508
- Simón, F., Gil-Flores, J., & Pacheco-Costa, A. (2020). Home literacy environment and reading comprehension in Spanish primary education. *Journal of Research in Reading*, 43(2), 22-32. DOI:10.1111/1467-9817.12299
- Timkey, S. (2015). The Influence of Parent Attitudes and Involvement On Children's Literacy Achievement. A capstone submitted to the Department of Education and Human Development of the College at Brockport, State University of New York in partial fulfillment of the requirements for the degree of Masters of Science in Education. URL: <http://hdl.handle.net/20.500.12648/5778>
- Tria, J. Z. (2020). The COVID-19 pandemic through the lens of education in the Philippines: The new normal. *International Journal of Pedagogical Development and Lifelong Learning*, 1(1), 2-4. DOI:10.30935/ijpdll/8311